

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА
ВИННИЧЕНКА

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
Протокол № 9 від «29» квітня 2026 р.
Завідувач кафедри М.М. Везубенко

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом ЦДУ ім. В. Винниченка
від «30» 04 2026 року № 69-ук

РОЗРОБЛЕНО
Головою фахової комісії зі спеціальності
доцентом кафедри перекладу, прикладної та
загальної лінгвістики Т.О. Лелека

Голова приймальної комісії

Ректор Є. Ю. Соболев

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА
для здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
на основі базової або повної вищої освіти
за спеціальністю В11 Філологія, В11.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська**

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування для абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «магістр» на основі базової або повної вищої освіти, розроблена відповідно до порядку, визначеному у Положенні про приймальну комісію Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Іспит за фахом передбачає співбесіду, що за змістом та обсягом включає основний нормативний навчальний матеріал підготовки фахівців за рівнем вищої освіти «бакалавр» спеціальності В11 Філологія, В11.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Мета вступного випробування – перевірити та оцінити мовні та загальнолінгвістичні компетенції абітурієнтів, рівень наявності у них знань з таких аспектів мовознавства, як мовознавство як наука, мова, мовлення, суспільство, системно-структурна організація мови, стилістика.

Форма вступного випробування: вступне випробування проводиться у формі тестування дистанційно. Тривалість проведення екзамену становить не більше 50 хвилин.

Результат вступного випробування оцінюється за шкалою від 0 до 100 балів.

Фаховий вступний іспит на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» складається з питань теоретичного блоку. Під час фахового вступного випробування абітурієнти повинні продемонструвати вільне володіння навичками, здобутими під час вивчення теоретичних і практичних дисциплін, здобуваючи ступень вищої освіти «бакалавр».

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. Абітурієнт повинен обов'язково увімкнути відеокамеру. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації, він/вона відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається відповідний акт.

2. Зміст програми

з загального мовознавства

РОЗДІЛ 1. МОВОЗНАВСТВО ЯК НАУКА

Мовознавство як наука про мову. Предмет і завдання, основні проблеми мовознавчої науки (природа і сутність мови, мова і мислення, мова і мовлення, походження мови, мова і суспільство, система і структура мови).

Система мовознавчих дисциплін: мовознавство загальне і часткове, теоретичне і прикладне.

Методологічна основа мовознавства. Індуктивний і дедуктивний підходи до вивчення мовних явищ. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу (методи проведення лінгвістичних досліджень): описовий метод; порівняльно-історичний метод; метод лінгвістичної географії; зіставний метод; структурний метод.

Синхронія і діячронія як аспекти мовознавчого аналізу

Зв'язок мовознавства з літературознавством, історією, археологією, філософією, логікою, соціологією, психологією, етнологією, культурологією, інформаційними

технологіями, математикою, семіотикою, фізіологією, медициною, фізикою, географією.

РОЗДІЛ 2. МОВА, МОВЛЕННЯ, СУСПІЛЬСТВО

Загальні поняття про мову. Мова як явище біологічне, психічне, суспільне.

Системний характер мови. Структура мови. Ієрархійність (поліструктурність) рівнів мови. Теорія ієрархії рівнів. Рівні мови: основні (фонологійний, морфологічний, лексико-семантичний і синтаксичний); проміжні рівні (морфонологійний, словотвірний, фразеологічний) Співвідношення системних і несистемних явищ у мові.

Види співвідношень: парадигмальні, синтагмальні й ієрархійні відношення між мовними одиницями. Взаємозалежність рівнів мови. Динамічність.

Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Види співвідношень: парадигмальні, синтагмальні й ієрархійні відношення між мовними одиницями. Властивості мовних одиниць: системоутворювальні і системоубуті. Мовна система: фонологія, морфологія, лексикологія, синтаксис.

Мовна норма. Орфоепічні, орфографічні, граматичні, лексичні, стилістичні норми. Відмінності між мовною системою і мовною нормою.

Основні функції мови: комунікативна, мислетвірна, когнітивна (гносеологічна). Похідні (уточнювальні, часткові) функції мови. Фатична, репрезентативна, емотивна, експресивна, волонтеративна, прагматична, естетична, референтна.

Визначення мовного знака. Своєрідність мови як знакової системи: характеристика мовного знака: довільність, лінійність, змінність. Знаковість і одиниці мови. Основні характеристики знака: план вираження, план змісту. Знак, напівзнак. Субзнаковий, знаковий і суперзнаковий рівні мови. Найменші мовні одиниці і знак (фонема, морфема, слово, речення).

Фізіологічні механізми мовлення. Форми вираження слова. Слово почуте, слово побачене, слово вимовлене. Периферійний (голосовий) апарат мовлення, його будова. Дихальний, голосовий, артикуляційний. Активні, пасивні органи мовлення: рухомі (язик, губи, нижня щелепа, м'яке піднебіння, язичок); нерухомі (зуби, альвеоли, тверде піднебіння, задня стінка зів, верхня щелепа, порожнина носа).

Зовнішнє мовлення: усне (монолог, діалог, полілог), писемне.

Внутрішнє мовлення. Функції, форми й засоби спілкування. Класифікації функцій спілкування: інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна. Аспекти спілкування (комунікативний, інтерактивний, перцептивний) та їхні особливості. Вербальна і невербальна комунікація. Словесне спілкування, кінесика, паралінгвістика, проксемика. Соціальна функція мови: комунікація, соціалізація, ідентифікація.

Державна мова, мовна політика. Мова як загальнонародне явище. Характерні риси взаємодії мови та культури: культурні концепти, мовні табу, мовні ритуали. Мова та ідентичність. Види ідентичності (етнічна, соціальна, індивідуальна).

РОЗДІЛ 3. СИСТЕМНО-СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ МОВИ

Фонетична система мови. Три аспекти вивчення звуків (акустичний, артикуляційний, функційний). Принципи класифікації голосних та приголосних звуків. Звук і фонема. Фонемні в парадигматиці й синтагматиці (опозиції фонем, фонологійні класи). Фонетичне членування мовленнєвого потоку (фраза, синтагма, фонетичне слово, склад, звук). Наголос. Інтонація. Фонетичні закони. Фонетичні зміни. Комбінаторні звукові зміни (акомодация, асиміляція, дисиміляція, метатеза). Позиційні звукові зміни (редукція, протеза). Фонетична й фонематична транскрипція. Транслітерація.

Лексико-семантична система мови. Слово, поняття, концепт. Лексико-семантичні варіанти слова. Типи мотивації лексичних одиниць (фонетична, морфологічна, етимологічна, семантична). Мовна семантика. Семантика й референція. Типи значень:

лексичне та граматичне значення слова. Денотативне й конотативне значення слова. Стилїстичний компонент значення. Розвиток значення слова: розширення, звуження, мелїоризація, зниження (пейорація), метафоричне перенесення, метонїмїйне перенесення, евфемїзація. Полїсемїя слова. Сїнонїми. Антонїми. Омонїми. Паронїми. Поняття семантичного поля. Функційна диференціяція лексики. Стилїстична диференціяція: книжна лексика, розмовна, нейтральна. Соціальна й територїальна диференціяція: професїйна лексика (термїни); жаргонїзми, арготїзми, сленгїзми, діалектїзми. Активна й пасивна лексика (неологїзми, окаяоналізми, їсторїзми, архаїзми). Етимологїя. Типи лексики за походженням (питомї й запозиченї слова). Асимїляція запозичень: фонетична адаптація; граматична та лексична асимїляція. Фразеологїя. Класифїкація фразеологїзмів: за структурою, за семантичним принципом, за походженням, за функцією. Сїнонїмїя та антонїмїя

Грамматична система мови. Морфемїка і дериватологїя. Морфемна будова слова. Види та варїанти морфем. Формотвірнї / словотвірнї афїкси. Основа слова. Похїднї й непохїднї основи. Словотвірна пара (похїдне і твірне слово). Способи творення слів. Морфологїйнї способи творення слів: афїксальнї та неафїксальнї (композиція, юкстапозиція, абрєвіація). Неморфологїйнї способи творення слів: лексико-синтаксичний, лексико-семантичний, морфолого-синтаксичний (конверсія). Основнї граматичнї поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорїя. Способи вираження граматичних значень через афїкси: флексїя, суфїкс, постфїкс, префїкс, їнтерфїкс. Аглютинація і фузія. Аналітичнї граматичнї засоби: службовї слова, порядок слів, їнтонація. Синтетичнї граматичнї способи: внутрїшня флексїя, редуплїкація, суплетивїзм, синтаксичне словоскладання, наголос. Частини мови як лексико-граматичнї класи слів. Принципи виокремлення частин мови.

Синтаксис. Типи синтаксичного зв'язку: сполучниковий (сурядний, підрядний) / безсполучниковий. Форми підрядного зв'язку: узгодження, керування, прилягання. Словосполучення. Критерїї класифїкація словосполучень (за формою зв'язку, за будовою, за морфологїйним). Типи простих речень за метою висловлювання, за структурою (односкладнї / двоскладнї, поширенї / непоширенї, повнї / неповнї). Актуальне членування речення: поняття теми й реми. Типологїя складних речень (складносуряднї, складнопідряднї, безсполучниковї, багатоконпонентнї з рїзними видами зв'язку).

РОЗДІЛ 4. СТИЛІСТИКА

Стилїстика як галузь мовознавства. Роздїли стилїстики та їхнї завдання. Об'єкт і предмет стилїстики. Загальна стилїстика: мета й завдання. А Стилїстика мови як роздїл про стилї мови. Стилїстика мовлення як роздїл про семантичнї, експресивно-стилїстичнї особливостї мовлення в його уснїй і писемнїй формах. Стилїстика художньої лїтератури як роздїл про специфїчнї особливостї лїтературного напрямку та їндивїдуальнї особливостї стилю письменника чи твору. Функційна стилїстика: мета й завдання. А Функційнї стилї та їхня класифїкація. Поняття функційного стилю і підстилю. Офїційно-дїловий стиль. Сфера застосування офїційно-дїлового стилю. Становлення й розвиток офїційно-дїлового стилю. Норми офїційно-дїлового стилю. Ознаки: документальнїсть, стабїльнїсть, стислїсть, чїткїсть, стандартизованїсть вислову, регламентованїсть тексту. Кліше, штампи, канцеляризми. Підстилі офїційно-дїлового стилю. Науковий стиль. Ознаки наукового стилю: об'єктивнїсть, логїчнїсть, узагальненїсть, однозначнїсть, лаконїчнїсть, аргументованїсть, точнїсть. Публіцистичний стиль. Головнї сфери реалїзації сучасного публіцистичного стилю. Ознаки публіцистичного стилю: поєднання логїчностї доказів, точностї висловлювання положень з емоційно експресивною образнїстю використання художнїх засобів; доступнїсть; спрямованїсть на широку аудиторїю; їнформативнїсть. Розмовний стиль. Головнї сфери реалїзації розмовного стилю. Ознаки розмовного стилю: спонтаннїсть, безпосереднїсть,

невербальні засоби спілкування (міміка, жести), емоційність, використання вигуків, звертань, неповних речень. Художній стиль. Головні сфери реалізації художнього стилю. Ознаки художнього стилю: образність, поетичність, естетика мовлення, експресія як інтенсивність вираження, зображальність, поєднання конкретно-чуттєвого живописання з інтелектуалізмом. Засоби образності. Стилiстичні ресурси (засоби) мови. Поняття про тропи та фігури. АФонетичні засоби стилістики: алітерація, асонанс, анафора, епіфора, звуконаслідування, фонетичний повтор, рима. Лексичні засоби стилістики: алегорія, метафора, персоніфікація, метонімія, епітет, синекдоха, порівняння, оксиморон, гіпербола, літота, табу та евфемізми, іронія, сарказм, гротеск. Синтаксичні засоби стилістики: антитеза, парцеляція, градація, інверсія, паліндром, акростих, паронимазія, синтаксичний повтор, риторичне питання, риторичне звертання, еліipsis, багатосполучниковість, безсполучниковість, період.

3. Критерії оцінювання

Кожна правильна відповідь оцінюється у 2 бали. Тест складається з 50 завдань. Максимальна кількість балів -100.

Шкала оцінювання

90–100 балів - високий рівень, відмінне володіння матеріалом
82–89 балів - достатній рівень, добре засвоєні знання
74–81 бал - лостатній рівент, загалом правильне розуміння матеріалу
70–73 бали -мінімальний прохідний рівень, тест складено
0–69 балів - низький рівень, тест не складено

Умови складання тесту

Тест вважається складеним, якщо абітурієнт набрав 70 і більше балів (70–100).
Тест вважається не складеним, якщо результат становить менше 70 балів (0–69).
Додатково (у відсотках)
Оскільки максимальний бал — 100:
70 балів = 70% правильних відповідей
100 балів = 100% правильних відповідей

4.Рекомендована література

- 1.Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2004. 344 с.
- 2.Бахтін М. М. Проблеми мовленнєвих жанрів. Київ : Основи, 2004. 256 с.
- 3.Блумфілд Л. Мова / пер. з англ. Київ : Основи, 1997. 607 с.
- 4.Дудик П. С. Стилiстика української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2005. 368 с.
- 5.Єрмоленко С. Я. Стилiстика сучасної української мови : підручник. Київ : Вища школа, 2001. 320 с.
- 6.Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Академія, 2006. 336 с..
7. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Академія, 2010. 368 с.
- 8 Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник. Київ : Академія, 2011. 464 с.
- 9 Мацько Л. І., Мацько О. М. Стилiстика української мови : підручник. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
- 10 Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови : підручник. Київ : Либідь, 1992. 248 с.
- 11..Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
- 12.Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія стилістичних термінів. Полтава : Довкілля-К, 2010. 624 с.
- 13.Соссюр Ф. де Курс загальної лінгвістики / пер. з франц. Київ : Основи, 1998. 324 с.
14. Ставицька Л. О. Українська мова без табу. Київ : Критика, 2008. 454 с.

15. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 499 p.
16. Leech G., Short M. Style in Fiction. London : Longman, 2007. 404 p.
17. Simpson P. Stylistics: A Resource Book for Students. London : Routledge, 2004. 247 p.